

ZAKON O NACIONALNOM OKVIRU KVALIFIKACIJA

I. Osnovne odredbe

Sadržaj

Član 1

Ovim zakonom uređuje se nacionalni okvir kvalifikacija (u daljem tekstu: Okvir kvalifikacija), nivoi i podnivoi kvalifikacija, tipovi kvalifikacija, obim kvalifikacije, kao i nadležnosti tijela za predlaganje, usvajanje i svrstavanje kvalifikacija.

Definicija

Član 2

Okvir kvalifikacija je instrument koji omogućava svrstavanje, upoređivanje, razvijanje i razumijevanje kvalifikacija, njihovu povezanost i jasan pregled različitih puteva sticanja kvalifikacija za potrebe tržišta rada i društva.

Principi

Član 3

Okvir kvalifikacija se zasniva na principima:

- ishodi učenja iskazuju se kroz znanje, vještine i kompetencije;
- svrstavanje kvalifikacija u nivoe, odnosno u podnivoe;
- prenosivosti kredita;
- uporedivosti sa Evropskim kvalifikacionim okvirom (u daljem tekstu:EQF);
- obezbjeđivanja kvaliteta u procesu sticanja i razvoja kvalifikacija;
- saradnje svih zainteresovanih strana; i
- transparentnosti.

Ciljevi

Član 4

Okvir kvalifikacija ima za cilj:

- jasno definisanje ishoda učenja;
- vrednovanje različitih kvalifikacija unutar cjelokupnog sistema kvalifikacija;
- podsticanje i razvijanje cjeloživotnog učenja;
- da pokaže jasne veze između različitih djelova sistema;

- da ukazuje na puteve prohodnosti i napredovanja (horizontalno i vertikalno) kroz i u okviru sistema obrazovanja i osposobljavanja;
- međunarodnu uporedivost kvalifikacija;
- promovisanje značaja ključnih stručnih kompetencija; i
- obezbjeđivanje kvaliteta u sistemu kvalifikacija.

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 5

Svi izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

Pojmovnik

Član 6

Pojedini izrazi u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- 1) opisi nivoa** su mjerljivi pokazatelji složenosti znanja, vještina i kompetencija koje je lice steklo učenjem i dokazalo nakon postupka učenja;
- 2) ishodi učenja** su iskazi kojima se potvrđuje što pojedinac zna, razumije i sposoban je da uradi na kraju procesa učenja, bez obzira na način učenja, i definisani su kroz znanje, vještine i kompetencije;
- 3) znanje** je skup stečenih i povezanih informacija koje su rezultat učenja. To je skup podataka, načela, teorije i prakse koji su povezani sa područjem rada ili učenja. U kvalifikacionom okviru znanje je opisano kao teorijsko i/ili činjenično;
- 4) vještine** obuhvataju sposobnosti primjene znanja u rješavanju zadataka i problema. U kvalifikacionom okviru vještine su opisane kao kognitivne ili praktične;
- 5) kompetencije** su pokazane sposobnosti upotrebe znanja i vještina, kao i lične, socijalne i/ili metodološke sposobnosti u radnom ili okruženju učenja. U Okviru kvalifikacija kompetencije se određuju na osnovu samostalnosti i odgovornosti;
- 6) Crnogorski sistem prenosa kredita (CSPK)** je proces koji omogućava da se ishodi učenja postignuti u jednom kontekstu mogu uvažiti u drugom kontekstu. Zasniva se na postupcima provjere, potvrđivanja i priznavanja i usklađen je sa Evropskim transferom kredita za visoko obrazovanje (ECTS) i za stručno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET);

- 7) **kreditna vrijednost kvalifikacije** (kredit, kreditna tačka, bod, poen) je kvantitativno određivanje obima kvalifikacije koji odražava ukupno uloženi rad i opterećenje lica prilikom savladavanja programa obrazovanja, odnosno učenja;
- 8) **kredit** (kreditna tačka, poen, bod) je ključni element CSPK-a, koji se dodjeljuje pojedinim programima obrazovanja ili njihovim djelovima (kursevima/modulima/predmetima) kao i drugim oblicima obrazovanja, odnosno učenja (projekti, seminari, istraživački rad, rad na terenu rad u nastavi, rad kod kuće, seminarski rad, praktičan rad, rad u biblioteci i sl.) i oslikava količinu rada koju svaki od njih zahtijeva, u odnosu na ukupnu količinu koja je potrebna da se dostigne određeni obim kvalifikacija;
- 9) **modul** je zaokruženi i povezani set učenja sa jasno definisanim brojem kredita koji može biti pojedinačan, ili u vezi sa drugim modulima.

II. Okvir kvalifikacija

Predmet okvira kvalifikacija

Član 7

Predmet okvira kvalifikacija je kvalifikacija određenog obima koja se stiče kroz proces provjere i ocjene ishoda učenja, potvrđivanjem, odnosno priznavanjem kvalifikacije, u skladu sa posebnim propisom.

Standard kvalifikacije

Član 8

Standard kvalifikacije iz člana 7 ovog zakona čini:

- naziv kvalifikacije;
- tip kvalifikacije;
- nivo odnosno podnivo kvalifikacije;
- kod kvalifikacije;
- kreditna vrijednost kvalifikacije;
- opis kvalifikacije; i
- sadržaj kvalifikacije (uslovi za upis, broj obaveznih i izbornih predmeta odnosno modula, načine provjere i kriterijume provjere ishoda učenja).

Standard kvalifikacije može da sadrži i druge elemente potrebne za pojedine kvalifikacije.

Struktura Okvira kvalifikacija

Član 9

Okvir kvalifikacija obuhvata:

- nivoe, odnosno podnivoe kvalifikacija;
- opise nivoa i ishoda učenja za svaki nivo, odnosno podnivo kvalifikacija;
- tipove kvalifikacija i isprave kojima se dokazuju stečene kvalifikacije;
- obim kvalifikacije.

Nivoi i podnivoi kvalifikacija

Član 10

Opšta teorijska i praktična znanja, vještine i kompetencije određuju se kroz opšti opis nivoa, odnosno podnivoa kvalifikacija.

Kvalifikacije se svrstavaju na osnovu složenosti postignutih ishoda učenja, opisanih kroz znanje, vještine i kompetencije u osam nivoa Okvira kvalifikacija, i to:

Prvi nivo (I)

U podnivo jedan (I1):

- kvalifikacija stečena završetkom dijela programa osnovnog obrazovanja (završen najmanje prvi ciklus osnovnog obrazovanja ili program funkcionalnog opismenjavanja);
- stručna kvalifikacija ili dio stručne kvalifikacije sa minimum jednim kreditom CSPK-a.

U podnivo dva (I2):

- kvalifikacija završenog osnovnog obrazovanja; i
- stručna kvalifikacija ili dio stručne kvalifikacije sa minimum jednim kreditom CSPK-a.

Drugi nivo (II)

U nivo dva (II):

- kvalifikacija nižeg stručnog obrazovanja (120 kredita CSPK-a);
- stručna kvalifikacija ili dio stručne kvalifikacije sa minimum jednim kreditom CSPK-a.

Treći nivo (III)

U nivo tri (III):

- kvalifikacija srednjeg stručnog obrazovanja (180 kredita CSPK-a);
- stručna kvalifikacija ili dio stručne kvalifikacije sa minimumom jednim kreditom CSPK-a.

Četvrti nivo (IV)

U podnivo jedan (IV1):

- kvalifikacija srednjeg opšteg i stručnog obrazovanja (240 kredita CSPK-a);

- stručna kvalifikacija ili dio stručne kvalifikacije sa minimumom jednim kreditom CSPK-a.
U podnivo dva (IV2):
- kvalifikacija majstor (60 kredita CSPK-a).

Peti nivo (V)

U nivo pet (V):

- kvalifikacija višeg stručnog obrazovanja (120 kredita CSPK-a);
- stručna kvalifikacija ili dio stručne kvalifikacije sa minimumom jednim kreditom CSPK-a.

Šesti nivo (VI)

U nivo šest (VI):

- kvalifikacija visokog obrazovanja (180 kredita CSPK-a);
- stručna kvalifikacija ili dio stručne kvalifikacije sa minimumom jednim kreditom CSPK-a.

Sedmi nivo (VII)

U podnivo jedan (VII1):

- kvalifikacija visokog obrazovanja (240,180+60, 300, odnosno 360 kredita CSPK-a).
- stručna kvalifikacija ili dio stručne kvalifikacije sa minimumom jednim kreditom CSPK-a.

U podnivo dva (VII2):

- kvalifikacija visokog obrazovanja (180+120 ili 240+60 kredita CSPK-a);
- stručna kvalifikacija ili dio stručne kvalifikacije sa minimumom jednim kreditom CSPK-a.

Osmi nivo (VIII)

U nivo osam (VIII):

- kvalifikacija visokog obrazovanja (300+180 kredita CSPK-a);
- stručna kvalifikacija ili dio stručne kvalifikacije sa minimumom jednim kreditom CSPK-a.

Opisi nivoa i podnivoa kvalifikacija određuju se propisom organa državne uprave nadležnog za poslove prosvjete (u daljem tekstu: Ministarstvo) po prethodno pribavljenom mišljenju savjeta nadležnog za određeni nivo kvalifikacija.

Tip kvalifikacije

Član 11

Tipovi kvalifikacije su:

- kvalifikacija nivoa obrazovanja;
- stručna kvalifikacija; i
- druge kvalifikacije.

Sticanje kvalifikacije

Član 12

Kvalifikacija nivoa obrazovanja se stiče završetkom javno važećeg obrazovnog programa i dostizanjem potrebnog obima kvalifikacije, nakon propisane provjere i dobijanjem dokaza o stečenom nivou obrazovanja, odnosno jedne ili više stručnih kvalifikacija, u skladu sa posebnim propisom.

Stručna kvalifikacija se stiče završetkom dijela javno važećeg obrazovnog programa (modul, kurs), završetkom posebnog programa obrazovanja i nakon provjere znanja za dostizanje potrebnog obima kvalifikacije, odnosno priznavanjem inostranog sertifikata, u skladu sa posebnim propisom.

Druge kvalifikacije su kvalifikacije koje se stiču izvan programa iz stava 2 ovog člana.

Vrste isprava

Član 13

Diploma je dokaz o stečenoj kvalifikaciji nivoa obrazovanja.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, svjedočanstvo je dokaz o završenom osnovnom obrazovanju, odnosno stečenoj kvalifikaciji nivoa jedan obrazovanja, odnosno podnivoa I2.

Sertifikat odnosno potvrda ili uvjerenje je dokaz o stečenoj stručnoj kvalifikaciji, dijelu kvalifikacije ili drugoj kvalifikaciji.

Isprave iz st. 1, 2 i 3 ovog člana izdaju se u skladu sa posebnim propisom.

Član 14

Obim kvalifikacije se određuje brojem kredita.

Jedinici učenja, predmetu, modulu, odnosno programu dodjeljuje se određeni broj kredita.

Najmanji broj kredita, koji se dodjeljuje u smislu stava 2 ovog člana, ne može biti manji od jedan.

Obim kvalifikacije nivoa obrazovanja određuje se najmanjim brojem od 60 kredita Crnogorskog sistema prenosa kredita (u daljem tekstu: CSPK), što odgovara jednoj školskoj, odnosno studijskoj godini (u formalnom obrazovanju).

Sektori kvalifikacija

Član 15

U zavisnosti od područja djelatnosti kvalifikacija, pored tipa, nivoa i obima, kvalifikacije se svrstavaju u Okvir kvalifikacija po sektorima.

Sektori kvalifikacija su:

1. Obrazovanje i osposobljavanje;

2. Humanistika i umjetnost;
3. Prirodne nauke;
4. Društvene nauke;
5. Inženjerstvo, proizvodne tehnologije (mašinstvo i obrada metala, elektrotehnika i automatizacija, metalurgija i dr.);
6. Građevinarstvo i uređenje prostora;
7. Ekonomija i pravo;
8. Poljoprivreda, prehrana i veterina;
9. Zdravstvo i socijalna zaštita;
10. Turizam, trgovina i ugostiteljstvo;
11. Saobraćaj i komunikacije;
12. Usluge;
13. Interdisciplinarna područja;
14. Rudarstvo, metalurgija i hemijska industrija; i
15. Informaciona tehnologija.

Sektori kvalifikacija sadrže podsektore, oblasti i podoblasti.

III. Nadležnosti organa i tijela

Član 16

Organi i tijela koji u okviru svojih nadležnosti vrše razvijanje, provjeru, usvajanje, priznavanje i svrstavanje kvalifikacija u Okvir kvalifikacija su:

- Ministarstvo;
- organ državne uprave nadležan za poslove rada;
- Centar za stručno obrazovanje;
- Zavod za školstvo;
- Ispitni centar;
- obrazovne ustanove/organizatori obrazovanja;
- organ uprave nadležan za poslove statistike;
- Savjet za kvalifikacije;
- Nacionalni savjet za obrazovanje;
- Savjet za visoko obrazovanje; i
- sektorske komisije.

Savjet za kvalifikacije

Član 17

Radi unapređivanja sistema kvalifikacija, odobravanja i svrstavanja kvalifikacija u Okvir kvalifikacija, Vlada Crne Gore osniva Savjet za kvalifikacije (u daljem tekstu: Savjet).

Savjet čini najmanje 11 članova, koji se imenuju na period od četiri godine, iz reda:

- Ministarstva;

- organa državne uprave nadležnog za poslove rada;
- univerziteta;
- Zavoda za zapošljavanje Crne Gore;
- Privredne komore Crne Gore;
- reprezentativnog udruženja poslodavaca;
- reprezentativne organizacije sindikata;
- Centra za stručno obrazovanje;
- Zavoda za školstvo; i
- Ispitnog centra.

Predsjednik Savjeta za visoko obrazovanje i predsjednik Nacionalnog savjeta za obrazovanje su, po funkciji, članovi Savjeta.

Aktom o osnivanju Savjeta utvrđuje se bliži sastav, broj članova, način rada i donošenja odluka i druga pitanja od značaja za rad Savjeta.

Organizacija i način rada Savjeta bliže se uređuju poslovnikom o radu.

Član Savjeta

Član 18

Za člana Savjeta može biti imenovano lice koje ima, po pravilu:

- najmanje visoko obrazovanje;
- najmanje pet godina rada u stručnoj, odnosno naučnoj oblasti; i
- iskustvo u razvoju sistema kvalifikacija.

Član Savjeta može biti ponovo imenovan.

Nadležnost Savjeta

Član 19

Savjet:

- donosi odluku o svrstavanju kvalifikacija u Okvir kvalifikacija;
- predlaže nadležnoj instituciji razvoj i unapređivanje kvalifikacija;
- donosi odluku o usklađivanju postojećih kvalifikacija za svrstavanje u Okvir kvalifikacija;
- prati razvoj Okvira kvalifikacija kao cjeline;
- donosi metodološka dokumenta za svrstavanje kvalifikacija;
- utvrđuje kriterijume za izbor članova sektorskih komisija;
- donosi uputstvo i smjernice o radu sektorskih komisija, usklađuje njihov rad i odlučuje o njihovim prijedlozima;
- donosi akt o obrazovanju sektorskih komisija;
- odlučuje o definisanju podsektora, oblasti i podoblasti u okviru sektora kvalifikacija, na prijedlog sektorskih komisija;
- razmatra i usvaja izvještaje o radu sektorskih komisija;
- podnosi Vladi Crne Gore izvještaj o radu; i
- obavlja i druge poslove u skladu sa aktom o osnivanju.

Vrednovanje kvalifikacije

Član 20

Nacionalni savjet za obrazovanje, odnosno Savjet za visoko obrazovanje donosi odluku o vrednovanju kvalifikacija nivoa obrazovanja utvrđivanjem obima kvalifikacije za svaki obrazovni, odnosno studijski program, po sektorima kvalifikacija.

Odluku o vrednovanju programa obrazovanja, utvrđivanjem obima stručne kvalifikacije ili dijela kvalifikacije, po sektorima kvalifikacija, donosi Savjet.

Sektorska komisija

Član 21

Za svaki sektor Savjet obrazuje komisiju za kvalifikacije (u daljem tekstu: sektorska komisija).

Sektorska komisija ima najmanje sedam članova koji se biraju na period od četiri godine.

Članovi sektorske komisije za sektor kvalifikacija iz člana 15 stav 2 ovog zakona, biraju se, po pravilu, iz reda:

- organa državne uprave nadležnog za taj sektor kvalifikacija;
- Privredne komore Crne Gore;
- reprezentativnog udruženje poslodavaca;
- reprezentativnog udruženja zaposlenih u tom sektoru kvalifikacija;
- univerziteta, odnosno samostalne ustanove visokog obrazovanja,
- Centra za stručno obrazovanje, odnosno Zavoda za školstvo ili druge obrazovne institucije;
- Ministarstva; i
- odgovarajućeg tijela nadležnog za određene profesije (advokatska, inženjerska, ljekarska komora i dr.).

Sektorske komisije za sektor kvalifikacija iz člana 15 stav 2 tač. 2, 3 i 4 ovog zakona, po pravilu, nemaju u svom sastavu predstavnika iz stava 2 al. 2, 3 i 4 ovog člana.

Nadležnosti sektorskih komisija

Član 22

Sektorska komisija:

- analizira stanje i tendencije na tržištu rada;
- predlaže kvalifikacije za sektor od prvog do osmog nivoa obrazovanja;
- analizira postojeće kvalifikacije;
- identifikuje odnosno definiše potrebe za svim tipovima kvalifikacija, u skladu sa potrebama tržišta rada i društva u cjelini;

- razmatra prijedloge za uvođenje novih kvalifikacija;
- predlaže prioritete u razvoju novih i izmjene, odnosno dopune postojećih kvalifikacija;
- daje osnovni profil /opis kvalifikacije;
- daje mišljenje o usklađenosti standarda zanimanja i ispitnog kataloga;
- promovira sektor kvalifikacija i mogućnosti zapošljavanja u tom sektoru; i
- vrši druge poslove, u skladu sa aktom o obrazovanju.

Administrativno-tehnički poslovi

Član 23

Administrativno-tehničke poslove za potrebe Savjeta i sektorskih komisija obavlja Ministarstvo.

Kodiranje

Član 24

Kvalifikacije se radi svrstavanja u Okvir kvalifikacija kodiraju prema tipu, nivou, obimu i sektoru.

Svakoj kvalifikaciji se dodjeljuje kod, u skladu sa stavom 1 ovog člana.

Na osnovu dodijeljenog koda kvalifikacija se unosi u informacioni sistem kvalifikacija.

Način dodjeljivanja koda kvalifikacije utvrđuje se u skladu sa metodološkim dokumentom, kojeg donosi Savjet.

Postupke dodjeljivanja i unošenja koda u informacioni sistem kvalifikacija uređuje organ uprave nadležan za poslove statistike, u skladu sa svojim aktom.

Razvijanje kvalifikacija

Član 25

Kvalifikacije od prvog do petog nivoa obrazovanja, na osnovu odluke nadležnog savjeta razvijaju Centar za stručno obrazovanje i Zavod za školstvo.

Kvalifikacije od šestog do osmog nivoa obrazovanja razvijaju ustanove visokog obrazovanja i dostavljaju na postupak akreditacije Savjetu za visoko obrazovanje.

Stručne kvalifikacije u okviru šestog, sedmog i osmog nivoa obrazovanja razvijaju ustanove visokog obrazovanja, na prijedlog odgovarajućih sektorskih komisija i dostavljaju Savjetu radi potvrđivanja i svrstavanja u Okvir kvalifikacija.

Procedure razvijanja kvalifikacija iz st. 1, 2 i 3 ovog člana, uređuju se posebnim propisima koje donosi Ministarstvo.

Obezbjeđivanje i unapređivanje kvaliteta

Član 26

Procedure obezbjeđenja i unapređivanja kvaliteta sprovode se u skladu sa posebnim propisima koji uređuju:

- vrednovanje kvalifikacije;
- akreditaciju i licenciranje (programa, ustanove, tijela)
- nastavu;
- ocjenjivanje učenika, odnosno polaznika;
- izdavanje sertifikata;
- evaluaciju obrazovne ustanove, odnosno organizatora obrazovanja (samoevaluacija i eksterna evaluacija); i
- javno objavljivanje.

IV. Prelazne i završne odredbe

Ekvivalentnost postojećih kvalifikacija

Član 27

Kvalifikacije i stepeni stručne spreme stečeni, odnosno priznati po ranijim propisima, prije stupanja na snagu ovog zakona, ekvivalentni su sa odgovarajućim kvalifikacijama Okvira kvalifikacija:

- diploma petog stepena stručne spreme, majstorski ispit i specijalizacija u okviru stručnog obrazovanja sa IV2 podnivoom kvalifikacija;
- diploma o stečenom višem obrazovanju na univerzitetu sa VI nivoom kvalifikacija u pogledu stečenih znanja, vještina i kompetencija za obavljanje poslova;
- stepen visokog obrazovanja Bečelor (180 CSPK) sa VI nivoom kvalifikacija;
- stepen visokog obrazovanja Bečelor (240 CSPK) sa VII1 podnivoom kvalifikacija;
- diploma sedmog stepena stručne spreme sa VII 1 podnivoom kvalifikacija;
- stepen visokog obrazovanja Specijalista (240 CSPK) sa VII1 podnivoom kvalifikacija;
- diploma magistra nauka sa VII2 podnivoom kvalifikacija.

Rok za donošenje propisa

Član 28

Propis iz člana 10 stav 2 ovog zakona donijeće se u roku od 30 dana od dana osnivanja Savjeta.

Propisi iz člana 25 stav 4 donijeće se u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Metodološka dokumenta za svrstavanje kvalifikacija u Okvir kvalifikacija, kao i dodjeljivanje koda kvalifikacija, donijeće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Rok za osnivanje Savjeta

Član 29

Savjet iz člana 17 ovog zakona će se osnovati u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Usklađivanje

Član 30

Nadležne ustanove, organizacije i tijela dužni su da usklade rad i organizaciju sa odredbama ovog zakona u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Prestanak važenja

Član 31

Stupanjem na snagu ovog zakona prestaju da važe odredbe čl. 29 i 30 stav 2 Zakona o nacionalnim stručnim kvalifikacijama („Službeni list CG“, broj 80/08).

Stupanje na snagu

Član 32

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.